herpy

GRODOR

Climbing Mantella

Mantella laevigata

Mantella laevigata är en liten, dagaktiv groda från Madagaskars nordöstra regnskogar och den enda i släktet som klättrar. Den är svart med gul till ljusgrön rygg och blå fläckar på extremiteterna, blir 2-3 cm och förökar sig i vattenfyllda bambustammar och trädhål, där honan matar grodynglen med obefruktade ägg. Den vill ha ett högt, fuktigt och ljumt terrarium med gott om grenar.

Familj: Mantellidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**2-3 cm** nos-kloaklängd
Vikt	**1,2-2 g**
Livslängd	**4-8 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodyngel i vatten**
Äggläggning	**I bladveck (t.ex. bromelior)**
Ägg per läggning	**1-3**
Kläckning	**2-7 dagar**
Larvtid	**90 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter, obefruktade ägg från honan och andra grodyngel**
Yngelvård	**Vaktar äggen och matar grodynglen med ägg**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 50 × 100 cm** L × B × H för 4 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-26 °C**
Temperatur, natt	**17-22 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller en hane med flera honor**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Mantella laevigata är en liten, smal groda på 24-30 mm från nos till kloak och 1,2-2 g. Främre delen av ryggen är citrongul till ljusgrön, och den gula färgen slutar antingen i en halvcirkel eller smalnar av till ett tunt streck mot kloaken. Armar, ben, buk och sidor är svarta med blå fläckar på händer och fötter och på hela undersidan utom strupen. Ögonen är helt svarta, och teckningen varierar något från djur till djur.

Arten skiljer sig från de andra i släktet genom sina utvidgade skivor på fingrar och tår, som gör att den kan klättra. Den är den enda klättrande *Mantella*, men inte egentligt trädlevande. *M. betsileo*, *M. viridis* och *M. expectata* liknar den, men har blå fläckar på strupen, mindre skivor på fingrarna och oftast ett ljust streck längs överläppen.

Hanarna är något mindre och smalare än honorna, men könet är svårt att se på utseendet enbart. Hanarna känns bäst igen på lätet, och en tyst hane kan lätt tas för en hona. Arten beskrevs 1913 och räknas som närmast släkt med *M. viridis*.

Som hos hela släktet sitter det giftiga alkaloider i huden som varning mot rovdjur. Grodorna bildar dem inte själva, utan tar upp byggstenarna från de leddjur de äter i naturen. Hos djur som matas med odlade foderdjur försvinner giftet med tiden, så uppfödda djur räknas som ogiftiga. Giftet är inte farligt för människor, men huden är mycket känslig, så djuren bör hanteras så lite som möjligt. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad för själva arten; siffran i rutan är lånad från andra arter i släktet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Mantella laevigata finns bara på Madagaskar, i den nordöstra kustregionen, från Marojejy i norr och söderut genom Masoala och Mananara-Nord till Betampona. Arten lever från havsnivå upp till omkring 600 m och är känd från en rad lokaler. Den finns i flera nationalparker och reservat, bland andra Marojejy, Masoala, Mananara-Nord, Nosy Mangabe och Betampona.

Arten räknas som livskraftig (LC) på IUCN:s rödlista och är lokalt vanlig, men beståndet minskar. Skogsavverkning för boskapsskötsel, jordbruk och städer utanför de skyddade områdena är det största hotet. Hela släktet står på CITES lista II.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

M. laevigata lever i låglandets regnskog och i störd skog som bambulundar. Den rör sig på skogsbotten och klättrar upp till omkring 4 m uppåt i träden, där den använder vattenfyllda trädhål och ihåliga bambusegment som vistelseplatser och yngelplats. Hålen sitter 10-350 cm över marken, är 3-12 cm breda och upp till 30 cm djupa. Arten är uteslutande dagaktiv, och hanarna kallar under hela dagen, men inte på natten.

Klimatet är varmt och fuktigt med en luftfuktighet på 80-100 %. Arten tål 17-30 °C, men trivs bäst vid 20-26 °C. Huvudsäsongen för yngel är oktober till mars, då regnet är kraftigast, och hanarna försvarar var sitt revir på omkring 2 m², som rymmer minst ett vattenfyllt hål. Födan skiftar med årstiden: under torrtiden utgör myror omkring 84 % av maten, under regntiden bara omkring 35 %, då den också äter fler larver, kvalster och små skalbaggar.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Mantella laevigata klättrar, så terrariet ska vara högt och vertikalt inrett. Minimimåttet för en grupp på fyra vuxna djur är 60 × 50 × 100 cm (längd × bredd × höjd). Höjden betyder mer än golvytan. Fler djur kräver ett större terrarium, och hanarna är revirhävdande, så en enda hane med två eller tre honor fungerar bättre än flera hanar tillsammans.

Bottnen byggs med ett dräneringslager av små lavastenar eller lecakulor, ett nät och ett par centimeter jord täckt av mossa och löv, så att vattnet kan rinna fritt. Inred terrariet med många bladrika växter, grenar, rötter och bambustammar där djuren kan jaga och gömma sig. Bambustammar och plaströr står lodrätt eller snett, och de fungerar också som gömslen och yngelplats. Till yngel sätts små fuktiga plastbägare eller filmburkar fast på rutan, så att de är lätta att se till. Använd inte trädgårdsjord med gödning och skölj alla växter noga för bekämpningsmedel.

Locket ska hålla kvar fukten, men en del ska vara nät, så att luften inte står stilla. Arten bör inte delas med andra arter.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 20-26 °C, och på natten sjunker temperaturen 2-4 grader till 17-22 °C. Dagstemperaturen får gärna nå 27 °C, och under kortare perioder tål arten upp till 30 °C och ner till 17-18 °C. Den klarar värme bättre än de flesta andra i släktet, eftersom den kommer från låglandet.

I ett vanligt vardagsrum räcker det ofta att hålla terrariet borta från solen och elementet. Använd LED eller annan ljuskälla som inte värmer, särskilt över levande växter, och mät temperaturen med en digital termometer i djurens höjd. En egentlig vintervila är inte dokumenterad.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 80-100 %. Spraya terrariet med avklorerat vatten eller regnvatten varje dag, särskilt under den period då arten ska föröka sig. Bottnen ska vara fuktig, men aldrig vattenfylld. Använd en dimmaskin eller regnanläggning om det behövs för att hålla fukten hög, och täck delar av nätlocket med glas eller plast, men låt luften röra sig.

Blir luften för torr under längre tid torkar huden ut, och djuren magrar. Står luften stilla och ytorna är ständigt blöta ger det i stället bakterier och svamp.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Sätt fram en eller flera låga vattenskålar i terrariet och håll dem alltid fyllda. Djupet är 1-2 cm, så att djuren lätt kommer upp. Många små vattenfyllda bägare, filmburkar eller bambustammar på olika höjder fungerar som yngelplats och ska alltid innehålla färskt vatten. Använd avklorerat kranvatten, regnvatten eller osmosvatten och byt vattnet regelbundet, så att det är rent. Amfibier tar upp ämnen genom huden, så undvik tvål, rengöringsmedel och klor.

LJUS OCH UVB

Ljuset ska passa växterna, men får inte värma upp terrariet. Ge 10-12 timmars dag och mörker på natten. Det finns ingen dokumentation för att arten behöver UVB; en svag UVB-lampa (Ferguson-zon 1) är valfri och kräver skugga och gömslen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Huvudfodret är små leddjur: hoppstjärtar, bananflugor, nykläckta syrsor, termiter och små myror. Ungar får hoppstjärtar. Mata tre gånger i veckan och ge så mycket att djuren har ätit upp efter ett par timmar. En liten skål med mogen frukt i terrariet drar till sig bananflugor, så att det hela tiden finns föda att jaga.

Damma fodret lätt med vitamin- och mineralpulver en gång i veckan och med kalk vid de övriga utfodringarna. Arten är inte specialiserad på myror, utan äter de små leddjur som finns i lövlagret, och har stor aptit.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Hanarna är jämförelsevis djärva och kallar öppet för att försvara sitt revir, medan honorna är mer tillbakadragna. Hanarna kämpar om revir med brottning, jakt och hopp. Striderna varar från 10 sekunder till över en och en halv timme, och den som bor i reviret vinner oftast. Ge därför många gömslen och lodräta ytor, så att de svagare djuren kan komma undan.

Grodorna bör hanteras så lite som möjligt, eftersom huden är känslig. Ska ett djur flyttas, fånga det med en plastlåda, och använd våta handskar om det måste röras.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är något större än hanarna, men könet är svårt att bestämma på utseendet. Hanarna känns igen på lätet, ett läte i två toner. Tysta hanar tas lätt för honor. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Håll en hane tillsammans med två eller tre honor, så att det bara finns ett revir att kämpa om.

PARNING

Huvudsäsongen är oktober till mars. Utlösaren är inte klar, men små skiften i temperatur, regn och regnets temperatur samt mer foder kan sätta igång parningen. Hanen kallar från en upphöjd sittplats, och honan närmar sig. Han lägger sedan strupen på honans huvud eller rygg och byter till ett mjukare läte, och efter några minuter leder han honan till ett vattenfyllt hål. Accepterar hon det blir hon kvar, och hanen griper henne, varefter ett ägg läggs ovanför vattenlinjen.

Honan väljer efter hålets kvalitet, inte efter hanen, och lämnar ofta hanen när hon har tittat på platsen. Därför behövs många lämpliga hål, så att det inte uppstår strid om de få.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggen läggs ett i taget på sidan av ett vattenfyllt hål, bambusegment eller en bägare, strax ovanför vattenlinjen. En kull är på 1-3 ägg, i genomsnitt omkring 1,3, så arten ger bara få ungar. Äggen är stora, 3-3,5 mm. Hanen vaktar hålet och håller andra grodor borta, och honan kommer senare tillbaka för att lägga obefruktade ägg i vattnet, som grodynglen äter.

Grodynglen äter också andra ägg och embryon, och de är inte beroende av ägg. De kan växa på algtabletter och det foder som används till grodyngel från andra arter i släktet. Grodyngel av arten äter varandra, så varje grodyngel ska sitta för sig om du tar ut dem. Håll vattnet i hålen rent och undvik att störa äggen.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Nylagda ägg är mycket känsliga för störningar och får inte doppas i vatten innan grodynglen har kläckts, annars är dödligheten hög. Äggen blir sittande medan de utvecklas. Fosterutvecklingen tar upp till omkring en vecka, och vid 25-26 °C kan grodynglen kläckas redan efter två dagar. När embryot har nått kläckningsstadiet kan ägget flyttas till en uppfödningslåda.

Varje grodyngel sitter för sig i en bägare med vatten och löv, och vattnet byts två gånger i veckan. Mata tre gånger i veckan med en alg- eller spirulinatablett. Metamorfosen sker omkring 90 dagar efter kläckningen. När grodynglet har fått grodans färg flyttas det till ett litet akvarium där tre fjärdedelar av bottnen är vatten och resten stenar och mossa, så att den lätt kommer upp ur vattnet.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyförvandlade ungarna sätts i ett litet terrarium med fuktig mossa, gömslen och en låg vattenskål där de lätt kan komma upp. Mata dem med hoppstjärtar och de minsta bananflugorna och damma fodret lätt med vitamin- och mineralpulver. Ungarna är känsliga för uttorkning, så håll luftfuktigheten hög. När de är stora nog att ta större foderdjur kan de flyttas till ett större terrarium. Tillväxt och tidpunkt för könsmognad är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Uppfödda djur är sällan sjuka, och när de blir det beror det oftast på fel i skötseln:

- Fel klimat: för varmt, för torrt eller stillastående luft ger värme- och uttorkningsproblem. Låt inte temperaturen komma över 27 °C under längre tid.
- Dålig hygien: smutsig botten och smutsigt vatten ger bakterier och sjukdomar i huden.
- Ensidigt eller för fett foder: ger B-vitaminbrist och fetma. Variera fodret och damma det med vitaminer och kalk.
- Stress, t.ex. under transport eller vid för många hanar, försvagar djuren.
- Vildfångade djur kommer ofta avmagrade och med parasiter och bör sättas i karantän i flera veckor innan de flyttas till det slutliga terrariet.

Vid avmagring, slöhet, lös avföring eller sår på huden bör du kontakta en veterinär med kunskap om amfibier.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.